

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

5. marts 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2008/48/EF – forbrugerkreditaftaler – artikel 8 – pligt for kreditgiveren til at vurdere forbrugerens kreditværdighed – national lovgivning – mulighed for påberåbelse af præklusion af forbrugerens indsigelse om kontraktens ugyldighed – artikel 23 – sanktioner – effektiv, forholdsmæssig og afskrækkende virkning – national domstol – prøvelse ex officio af opfyldelsen af den pågældende pligt«

I sag C-679/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Okresní soud v Ostravě (kredsdomstol i Ostrava, Den Tjekkiske Republik) ved afgørelse af 25. oktober 2018, indgået til Domstolen den 5. november 2018, i sagen

OPR-Finance s. r. o.

mod

GK,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Arabadjiev, og dommerne T. von Danwitz og A. Kumin (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: fuldmægtig M. Longar,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. september 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vláčil og S. Šindelková, som befuldmægtigede,
- den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, M.J. Marques og C. Farto, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved G. Goddin og P. Němečková, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. november 2019,

* Processprog: tjekkisk.

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 8 og 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66, berigtiget i EUT 2009, L 207, s. 14, EUT 2010, L 199, s. 40, og EUT 2015, L 36, s. 15).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem OPR-Finance s. r. o. og GK vedrørende et krav om betaling af skyldige beløb i forbindelse med en aftale om kredit, som selskabet havde ydet sidstnævnte.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 7., 9., 26., 28. og 47. betragtning til direktiv 2008/48 har følgende ordlyd:
 - »(7) For at få et velfungerende indre marked for forbrugerkredit bragt i stand må der indføres en harmoniseret fællesskabsramme på en række centrale områder. [...]
 - [...]
 - (9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv. Sådanne restriktioner bør dog kun gælde på de områder, hvor der er fastsat harmoniserede bestemmelser i dette direktiv. Hvor der ikke findes harmoniserede bestemmelser, bør medlemsstaterne fortsat kunne bibeholde eller indføre national lovgivning. [...] Et andet eksempel på denne mulighed for medlemsstaterne kunne være bibeholdelse eller indførelse af nationale bestemmelser om annullering af en aftale om køb af varer eller levering af tjenesteydelser, hvis forbrugeren udøver sin fortrydelsesret i forbindelse med kreditaftalen. [...]
 - [...]
 - (26) [...] På et ekspanderende kreditmarked er det navnlig vigtigt, at kreditgivere ikke giver sig af med uansvarlig kreditgivning eller giver kredit uden forudgående vurdering af kreditværdighed, og medlemsstaterne bør udføre den nødvendige overvågning for at undgå sådan adfærd og fastsætte foranstaltninger med henblik på over for kreditgivere at have sanktioner, der gælder, hvis det sker. [...] [K]reditgivere [bør] bære ansvaret for at kontrollere den enkelte forbrugers kreditværdighed. De bør med henblik herpå kunne anvende ikke blot oplysninger, som forbrugeren har givet i forbindelse med forberedelsen af den pågældende kreditaftale, men også oplysninger, der er givet under et længerevarende forretningsforhold. Medlemsstaternes myndigheder vil også kunne udstede instrukser og passende retningslinjer for kreditgiverne. Forbrugerne bør også udvise forsigtighed og overholde deres kontraktlige forpligtelser.
 - [...]

(28) For at vurdere en forbrugers kreditværdighed bør kreditgiveren også søge i relevante databaser; de juridiske og faktiske omstændigheder kan nødvendiggøre søgninger i forskelligartet omfang.
[...]

[...]

(47) Medlemsstaterne bør fastsætte sanktioner for overtrædelse af de nationale bestemmelser, der vedtages i medfør af dette direktiv, og sikre, at de iværksættes. Valget af sanktioner påhviler fortsat medlemsstaterne, men de fastsatte sanktioner bør være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.«

4 Direktivets artikel 8 med overskriften »Forpligtelse til at vurdere forbrugers kreditværdighed« bestemmer i stk. 1:

»Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiveren, inden kreditaftalen indgås, vurderer forbrugers kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i den relevante database. Medlemsstater, hvis lovgivning kræver, at kreditgiveren vurderer forbrugers kreditværdighed på grundlag af en søgning i den relevante database, kan opretholde denne forpligtelse.«

5 Direktivets artikel 23 med overskriften »Sanktioner« bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter regler for sanktioner for overtrædelser af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de iværksættes. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.«

Tjekkisk ret

Lov nr. 257/2016 om forbrugercredit

6 Direktiv 2008/48 blev gennemført i tjekkisk ret ved zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (lov nr. 257/2016 om forbrugercredit).

7 Lovens § 86 med overskriften »Vurdering af forbrugers kreditværdighed« bestemmer:

»(1) Inden en forbruger indgår en kreditaftale, eller der sker en ændring i forpligtelserne i aftalen, der medfører en betydelig forøgelse af forbrugercreditens samlede beløb, skal kreditgiveren vurdere forbrugers kreditværdighed på grundlag af væsentlige, pålidelige, tilstrækkelige og forholdsmæssige oplysninger modtaget fra forbrugeren, og hvis nødvendigt, fra en database, der gør det muligt at vurdere forbrugers kreditværdighed, eller fra andre kilder. Kreditgiveren yder kun forbrugercredit, hvis resultatet af kreditværdighedsvurderingen viser, at der ikke er rimelig tvivl om forbrugers evne til at tilbagebetale forbrugercredit.«

(2) Når kreditgiveren vurderer forbrugers kreditværdighed, skal denne især vurdere forbrugers evne til at foretage de aftalte regelmæssige tilbagebetalinger af forbrugercredit på grundlag af en sammenligning af forbrugers indtægter og udgifter og midler til at betale eksisterende gæld. Endvidere skal kreditgiveren tage værdien af fast ejendom i betragtning, såfremt forbrugerkreditaftalens virkning er, at forbrugercredit skal tilbagebetales helt eller delvist med proventet fra salget af forbrugers faste ejendom snarere end ved regelmæssige tilbagebetalinger, eller såfremt det er åbenbart fra forbrugers økonomiske situation, at den pågældende vil være i stand til at tilbagebetale forbrugercredit, uanset vedkommendes indtægt.«

- 8 Lovens § 87 med overskriften »Følger af manglende opfyldelse af pligten til at vurdere forbrugers kreditværdighed« bestemmer i stk. 1:

»Såfremt en kreditgiver yder en forbruger forbrugerkredit i strid med § 86, stk. 1, andet punktum, er aftalen ugyldig. Forbrugeren kan gøre ugyldighed gældende inden for en præklusionsfrist på tre år, der løber fra datoen for aftalens indgåelse. Forbrugeren har pligt til at tilbagebetale hovedstolen af den udbetalte forbrugerkredit på et tidspunkt, der er passende i forhold til forbrugers økonomiske evne.«

Lov nr. 89/2012 om en borgerlig lovbog

- 9 § 586 i zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (lov nr. 89/2012, borgerlig lovbog) bestemmer:

»(1) Når en retshandels ugyldighed vil beskytte en bestemt persons retlige interesse, er det kun denne person, der kan gøre gældende, at retshandlen er ugyldig.

(2) Såfremt en person, der er berettiget til at gøre gældende, at en retshandel er ugyldig, ikke gør dette gældende, skal retshandlen anses for at være gyldig.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 Den 21. april 2017 indgik GK ved hjælp af fjernkommunikation med OPR-Finance en revolverende kreditaftale, på grundlag af hvilken denne sidstnævnte ydede et lån på 4 900 tjekkiske kroner (CZK) (ca. 192 EUR) til førstnævnte.
- 11 Eftersom GK ikke tilbagebetalte de forfaldne kreditrater, anlagde OPR-Finance den 7. juni 2018 sag ved Okresní soud v Ostravě (kredsdomstol i Ostrava, Den Tjekkiske Republik) med henblik på at få GK dømt til at betale et beløb på 7 839 CZK (ca. 307 EUR) med tillæg af lovbestemte morarenter fra den 1. oktober 2017 indtil endelig betaling af dette beløb.
- 12 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at OPR-Finance ikke under hovedsagens behandling har hævdet og endnu mindre ført bevis for, at selskabet havde foretaget en vurdering af låntagerens kreditværdighed inden indgåelsen af den omhandlede kreditaftale.
- 13 GK gjorde på sin side ikke gældende, at kreditaftalen var ugyldig på grund af denne omstændighed. I henhold til § 87, stk. 1, i lov nr. 257/2016 om forbrugerkredit finder den sanktion, som består i kreditaftalens ugyldighed, kun anvendelse, såfremt forbrugeren gør den gældende. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at en sådan bestemmelse er i strid med forbrugerbeskyttelsen som sikret ved direktiv 2008/48.
- 14 I denne forbindelse har retten bemærket for det første, at i henhold til fast tjekkisk retspraksis og teori kan en ret ikke af egen drift anvende den sanktion om relativ ugyldighed, der følger af § 87, stk. 1, i lov nr. 257/2016 om forbrugerkredit. For det andet er det ifølge denne ret yderst sjældent, at forbrugere, som i de fleste forbrugerkredittvister ikke er repræsenteret af en advokat, gør gældende, at en aftale er ugyldig med den begrundelse, at kreditgiveren ikke har foretaget en vurdering af deres kreditværdighed.
- 15 Endvidere er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt en fortolkning af national ret, som er i overensstemmelse med direktiv 2008/48, og som indebærer, at den nationale ret er forpligtet til af egen drift at anvende sanktionen i § 87, stk. 1, i lov nr. 257/2016 om forbrugerkredit, ikke udmunder i en fortolkning contra legem.

- 16 På denne baggrund har Okresní soud v Ostravě (kredsdomstolen i Ostrava, Den Tjekkiske Republik) besluttet at udsætte sagen og forelægge følgende præjudicielle spørgsmål for Domstolen:
- »1) Er bestemmelserne i forbrugerkreditdirektivets artikel 8, sammenholdt med artikel 23, til hinder for [en] national lovgivning, som bestemmer, at hvis kreditgiver ikke overholder sin forpligtelse til at foretage en vurdering af forbrugerens kreditværdighed, inden kreditaftalen indgås, er sanktionen, at kreditaftalen er ugyldig, samt at forbrugeren har pligt til at tilbagebetale hovedstolen til kreditgiveren på et tidspunkt, der er passende i forhold til forbrugerens økonomiske evne, idet sanktionen (kreditaftalens ugyldighed) dog kun finder anvendelse, hvis forbrugeren påberåber sig den (dvs. gør gældende, at aftalen er ugyldig) inden for en [præklusjonsfrist] på tre år?
- 2) Pålægger bestemmelserne i forbrugerkreditdirektivets artikel 8, sammenholdt med artikel 23, en national ret af egen drift at anvende sanktionen i national lovgivning for kreditgiverens manglende overholdelse af forpligtelsen til at vurdere forbrugerens kreditværdighed (dvs. selv hvis forbrugeren ikke påberåber sig sanktionen)?«

Om de præjudicielle spørgsmål

- 17 Den forelæggende ret ønsker med de præjudicielle spørgsmål, der skal behandles samlet, nærmere bestemt oplyst, om artikel 8 i direktiv 2008/48, sammenholdt med direktivets artikel 23, skal fortolkes således dels, at den pålægger den nationale ret ex officio at prøve, om der foreligger tilsidesættelse af den pligt for kreditgiveren til forud for aftalens indgåelse at vurdere forbrugerens kreditværdighed, der er fastsat i direktivets artikel 8, og at drage de konsekvenser, som i henhold til national ret følger af en tilsidesættelse af denne pligt, dels, at den er til hinder for en national ordning, i henhold til hvilken en sådan tilsidesættelse kun sanktioneres med kreditaftalens ugyldighed ledsaget af en pligt for forbrugeren til at tilbagebetale hovedstolen til kreditgiveren inden for et tidsrum, der er passende i forhold til dennes økonomiske evne, såfremt den pågældende forbruger påberåber sig denne ugyldighed inden for en præklusjonsfrist på tre år.
- 18 I denne forbindelse skal det konstateres, at Domstolen ved adskillige lejligheder har fremhævet den pligt, der påhviler den nationale ret til at foretage en prøvelse ex officio af tilsidesættelsen af visse EU-retlige bestemmelser på forbrugerområdet (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 62 og den deri nævnte retspraksis).
- 19 Et sådant krav kan begrundes med den betragtning, at beskyttelsesordningen ifølge Domstolens faste retspraksis hviler på den opfattelse, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disses indhold (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).
- 20 Det fremgår af artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, sammenholdt med 28. betragtning hertil, at kreditgiveren før indgåelsen af en kreditaftale er forpligtet til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, og at denne forpligtelse i givet fald kan indebære søgning i de relevante databaser. I denne forbindelse bemærkes, at den pågældende pligt i overensstemmelse med 26. betragtning til direktivet har til formål at ansvarliggøre kreditgiveren og undgå udbetaling af kreditter til forbrugere, der ikke er kreditværdige.
- 21 Endvidere bidrager en sådan forpligtelse, for så vidt som den tilsigter at beskytte forbrugerne mod risikoen for overdreven gældsætning og insolvens, til gennemførelsen af formålet med direktiv 2008/48, der, som det fremgår af syvende og niende betragtning hertil, på området for forbrugerkreditaftaler består i en fuldstændig og bindende harmonisering på visse nøgleområder, der betragtes som nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Den Europæiske Union nyder samme høje

grad af beskyttelse af deres interesser, og for at lette indførelsen af et velfungerende indre marked for forbrugerkredit (dom af 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 42). Denne pligt er derfor af afgørende betydning for forbrugeren.

- 22 Desuden er der en ikke ubetydelig risiko for, at forbrugeren bl.a. på grund af ukendskab til reglerne ikke påberåber sig den retsregel, som har til formål at beskytte forbrugeren (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 65 og den deri nævnte retspraksis).
- 23 Det følger af ovenstående betragtninger, som Domstolen også fastslog for så vidt angår overholdelsen af den oplysningspligt, der er fastsat i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, som ligeledes bidrager til gennemførelsen af direktivets formål, som er nævnt i denne doms præmis 21, at en effektiv beskyttelse af forbrugeren ikke kan opnås, hvis den nationale ret ikke har pligt til, så snart den råder over de oplysninger vedrørende de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver, ex officio at vurdere overholdelsen af, om den pligt for kreditgiveren, der er fastsat i det pågældende direktivs artikel 8, er overholdt (jf. analogt dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 66 og 70).
- 24 Ydermere har den nationale ret, som ex officio har konstateret en sådan tilsidesættelse, pligt til – uden at afvente, at forbrugeren fremsætter en anmodning om dette – at drage alle de konsekvenser, der følger af national ret under overholdelse af kontradiktionsprincippet, og de sanktioner, der er fastsat heri, skal overholde alle kravene i artikel 23 i direktiv 2008/48, som fortolket af Domstolen (jf. i denne retning dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 71, 73 og 74). I denne forbindelse bemærkes, at direktivets artikel 23 bestemmer for det første, at den sanktionsordning, som finder anvendelse i tilfælde af tilsidesættelse af de nationale bestemmelser, som er vedtaget i medfør af direktivets artikel 8, skal være fastlagt på en sådan måde, at sanktionerne er effektive, står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har afskrækkende virkning, og for det andet, at medlemsstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at disse iværksættes. Inden for disse rammer er det op til medlemsstaternes skøn at vælge den pågældende sanktionsordning (jf. i denne retning dom af 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 43).
- 25 Det følger endvidere af fast retspraksis vedrørende det almindelige princip om loyalt samarbejde, som fastlagt i artikel 4, stk. 3, TEU, at medlemsstaterne har et skøn med hensyn til valget af sanktioner, men de skal dog bl.a. drage omsorg for, at overtrædelser af EU-retten sanktioneres efter samme materielle og processuelle regler, som efter national ret gælder for overtrædelser af samme art og grovhed, og sanktionen skal under alle omstændigheder være effektiv, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have en afskrækkende virkning (dom af 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Endvidere har Domstolen fastslået, at sanktionerne skal tilpasses overtrædelsernes grovhed, bl.a. ved at sikre en tilstrækkelig afskrækkende virkning samtidig med, at det generelle proportionalitetsprincip overholdes (dom af 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 Det skal tilføjes, at det tilkommer de nationale domstole, som alene har kompetence til at fortolke og anvende national ret, på baggrund af alle sagens omstændigheder at efterprøve, om de pågældende sanktioner opfylder disse krav og er effektive, står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning.
- 28 Domstolen kan i en præjudiciel forelæggelsessag ikke desto mindre give nærmere oplysninger med henblik på at vejlede de nævnte retter i deres vurdering (jf. analogt dom af 21.11.2018, de Diego Porras, C-619/17, EU:C:2018:936, præmis 91 og den deri nævnte retspraksis).

- 29 I det foreliggende tilfælde følger det af oplysningerne i anmodningen om en præjudiciel afgørelse, at tilsidesættelsen af den pligt til at foretage en vurdering af låntagerens kreditværdighed forud for aftalens indgåelse, der er fastsat i § 86 i lov nr. 257/2016 om forbrugercredit, i henhold til lovens § 87 sanktioneres med kreditaftalens ugyldighed samt med en pligt for forbrugeren til udelukkende at tilbagebetale hovedstolen til kreditgiveren, forudsat at forbrugeren gør denne ugyldighed gældende, hvilket skal ske inden for en præklusionsfrist på tre år regnet fra aftalens indgåelse. I tilfælde af, at den pågældende lovs sanktion finder anvendelse, fortaber långiver således sin ret til betaling af de aftalte renter og omkostninger.
- 30 I denne forbindelse bemærkes, at for så vidt som anvendelsen af en sådan sanktion fører til, at kreditgiveren fortaber sit krav på betaling af de aftalte renter og omkostninger, forekommer den pågældende sanktion at være tilpasset grovheden af den overtrædelse, den skal sanktionere, og har navnlig en afskrækkende virkning (jf. i denne retning dom af 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 52 og 53, og af 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 69).
- 31 Det skal, henset til vigtigheden af det forbrugerbeskyttelsesformål, som ligger i forpligtelsen for kreditgiveren til at efterprøve låntagerens kreditværdighed, præciseres, at Domstolen allerede har fastslået, at hvis sanktionen med fortabelse af retten til renter er svækket eller endog rent og skær illusorisk, følger det nødvendigvis heraf, at denne sanktion ikke har nogen reel afskrækkende virkning (jf. i denne retning dom af 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 52 og 53).
- 32 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at anvendelsen af sanktionen om kreditaftalens ugyldighed er undergivet den betingelse, at forbrugeren påberåber sig denne ugyldighed, og at dette skal ske inden for en præklusionsfrist på tre år. I denne sidstnævnte forbindelse bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at når der ikke findes EU-retlige bestemmelser herom, henhører de processuelle regler, der har til formål at sikre beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, under hver medlemsstats retsorden i medfør af princippet om medlemsstaternes procesautonomi, dog på betingelse af, at disse regler ikke må være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende interne forhold (ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke må gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der hjemles i Unionens retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 23).
- 33 Hvad angår ækvivalensprincippet bemærkes, at Domstolen ikke råder over nogen oplysninger, der kan give anledning til at betvivle, at den betingelse vedrørende den præklusionsfrist, der er omhandlet i hovedsagen, er i overensstemmelse med dette princip.
- 34 Hvad angår effektivitetsprincippet er det tilstrækkeligt at bemærke, som det fremgår af denne doms præmis 23 og 24, at en effektiv forbrugerbeskyttelse i en situation, hvor kreditgiveren anlægger et søgsmål, der støttes på kreditaftalen, mod forbrugeren tilsiger, at den nationale ret ex officio prøver, om kreditgiveren har overholdt pligten i artikel 8 i direktiv 2008/48, og – såfremt den konstaterer en tilsidesættelse af denne pligt – drager de konsekvenser, der følger af national ret under overholdelse af kontradiktionsprincippet, uden at afvente, at forbrugeren fremsætter en anmodning om dette.
- 35 Hvad angår en sanktion såsom ugyldigheden af en kreditaftale med en pligt til at tilbagebetale hovedstolen, skal det præciseres, at når forbrugeren afgiver en negativ udtalelse vedrørende anvendelsen af en sådan sanktion, skal der tages hensyn til denne udtalelse (jf. analogt dom af 4.6.2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, præmis 33, og af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 35).

- 36 Det følger af disse oplysninger, at effektivitetsprincippet er til hinder for en betingelse om, at sanktionen om kreditaftalens ugyldighed ledsaget af pligten til at tilbagebetale hovedstolen, der finder anvendelse i tilfælde af kreditgiverens tilsidesættelse af pligten i henhold til artikel 8 i direktiv 2008/48, skal påberåbes af forbrugeren, hvilket skal ske inden for en præklusjonsfrist på tre år.
- 37 Denne konklusion ændres ikke ved den tjekkiske regerings argument i dens skriftlige indlæg om, at de nationale bestemmelser om tilsyn med kreditinstitutter ligeledes fastsætter en administrativ sanktion i form af en bøde på op til 20 mio. CZK (ca. 783 000 EUR) i tilfælde af bevilling af kredit i strid med pligten til at vurdere forbrugernes kreditværdighed.
- 38 Det bemærkes nemlig, at Europa-Kommissionen i retsmødet har gjort gældende uden at blive modsagt, at den kompetente tjekkiske tilsynsmyndighed, dvs. den tjekkiske nationalbank, aldrig har offentliggjort nogen afgørelse om pålæggelse af en bøde for kreditgiverens tilsidesættelse af denne pligt. Endvidere og som anført af generaladvokaten i punkt 82 i forslaget til afgørelse kan sådanne sanktioner ikke i sig selv på tilstrækkeligt effektiv vis sikre den beskyttelse af forbrugere mod risikoen for overdreven gældsætning og insolvens, der tilsigtes med direktiv 2008/48, for så vidt som de ikke har indvirkning på situationen for en forbruger, som er blevet indrømmet en kredit i strid med direktivets artikel 8.
- 39 Under alle omstændigheder gælder, at når den nationale lovgiver som i det foreliggende tilfælde ud over en administrativ sanktion har fastsat en civilretlig sanktion, som kan være til gavn for den pågældende forbruger, skal denne sanktion på baggrund af den særlige betydning, som direktiv 2008/48 tillægger forbrugerbeskyttelsen, gennemføres under overholdelse af effektivitetsprincippet.
- 40 Ifølge oplysningerne i anmodningen om præjudiciel afgørelse er det i henhold til de tjekkiske retters faste praksis forbudt for den nationale ret af egen drift at anvende den sanktion om kreditaftalens ugyldighed ledsaget af pligten til at tilbagebetale hovedstolen, der er fastsat i tilfælde af tilsidesættelse af kreditgiverens pligt til forud for aftalens indgåelse at vurdere forbrugernes kreditværdighed.
- 41 Hvad angår dette forbud bemærkes, at det i henhold til Domstolens faste retspraksis påhviler de nationale retsinstanser ved anvendelsen af nationale retsfor skrifter i videst muligt omfang at fortolke dem i lyset af direktiv 2008/48's ordlyd og formål, for at det med direktivet tilsigtede resultat fremkaldes, og for dermed at handle i overensstemmelse med artikel 288, stk. 3, TEUF. Denne forpligtelse til overensstemmende fortolkning af national ret er nemlig uadskilleligt forbundet med EUF-traktatens system, idet traktaten giver de nationale retter mulighed for inden for rammerne af deres kompetence at sikre sig EU-rettens fulde virkning, når de afgør de tvister, der er indbragt for dem (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 79).
- 42 Endvidere har Domstolen gentagne gange fastslået, at princippet om overensstemmende fortolkning kræver, at de nationale retter gør alt, hvad der henhører under deres kompetence – idet de tager national ret i dens helhed i betragtning, og de anvender fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret – for at sikre den fulde virkning af direktivet og for at nå et resultat, der er i overensstemmelse med det, der tilsigtes med direktivet (jf. i denne retning dom af 24.1.2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 43 Det skal tilføjes, at de nationale retter, herunder de retter, der træffer afgørelse i sidste instans, i givet fald skal ændre en fast national retspraksis, såfremt denne er baseret på en fortolkning af national ret, som er uforenelig med formålene med et direktiv (jf. i denne retning dom af 5.9.2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 44 Det følger heraf, at den forelæggende ret ikke i hovedsagen med rette kan antage, at det er umuligt for den at fortolke de omhandlede nationale bestemmelser i overensstemmelse med EU-retten, alene som følge af den omstændighed, at de tjekkiske retter har fortolket denne bestemmelse i en retning, som ikke er forenelig med denne ret. Den forelæggende ret er således forpligtet til at sikre den fulde

virkning af direktiv 2008/48 og skal om fornødent af egen drift undlade at anvende de tjekkiske retters fortolkning, for så vidt som denne fortolkning ikke er forenelig med EU-retten (jf. analogt dom af 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, præmis 69 og 70 og den deri nævnte retspraksis).

- 45 Forpligtelsen til fortolkning i overensstemmelse med direktiver begrænses imidlertid af generelle retsprincipper, især retssikkerhedsprincippet, i den henseende, at den ikke kan tjene som grundlag for en fortolkning contra legem af national ret.
- 46 På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger skal de præjudicielle spørgsmål besvares med, at artikel 8 og 23 i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at de pålægger en national ret ex officio at prøve, om der foreligger en tilsidesættelse af den pligt for kreditgiveren til forud for aftalens indgåelse at vurdere forbrugerens kreditværdighed, der er fastsat i direktivets artikel 8, og at drage de konsekvenser, som i henhold til national ret følger af en tilsidesættelse af denne pligt, forudsat at sanktionerne opfylder betingelserne i den pågældende artikel 23. Artikel 8 og 23 i direktiv 2008/48 skal ligeledes fortolkes således, at de er til hinder for en national ordning, i henhold til hvilken kreditgiverens tilsidesættelse af sin pligt til forud for aftalens indgåelse at vurdere forbrugerens kreditværdighed sanktioneres med kreditaftalens ugyldighed ledsaget af en pligt for forbrugeren til at tilbagebetale hovedstolen til kreditgiveren på et tidspunkt, der er passende i forhold til forbrugerens økonomiske evne, udelukkende såfremt den pågældende forbruger påberåber sig denne ugyldighed, hvilket skal ske inden for en præklusionsfrist på tre år.

Sagsomkostninger

- 47 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 8 og 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/CE af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF skal fortolkes således, at de pålægger en national ret ex officio at prøve, om der foreligger en tilsidesættelse af den pligt for kreditgiveren til forud for aftalens indgåelse at vurdere forbrugerens kreditværdighed, der er fastsat i direktivets artikel 8, og at drage de konsekvenser, som i henhold til national ret følger af en tilsidesættelse af denne pligt, forudsat at sanktionerne opfylder betingelserne i den pågældende artikel 23. Artikel 8 og 23 i direktiv 2008/48 skal ligeledes fortolkes således, at de er til hinder for en national ordning, i henhold til hvilken kreditgiverens tilsidesættelse af sin pligt til forud for aftalens indgåelse at vurdere forbrugerens kreditværdighed sanktioneres med kreditaftalens ugyldighed ledsaget af en pligt for forbrugeren til at tilbagebetale hovedstolen til kreditgiveren på et tidspunkt, der er passende i forhold til forbrugerens økonomiske evne, udelukkende såfremt den pågældende forbruger påberåber sig denne ugyldighed, hvilket skal ske inden for en præklusionsfrist på tre år.

Underskrifter